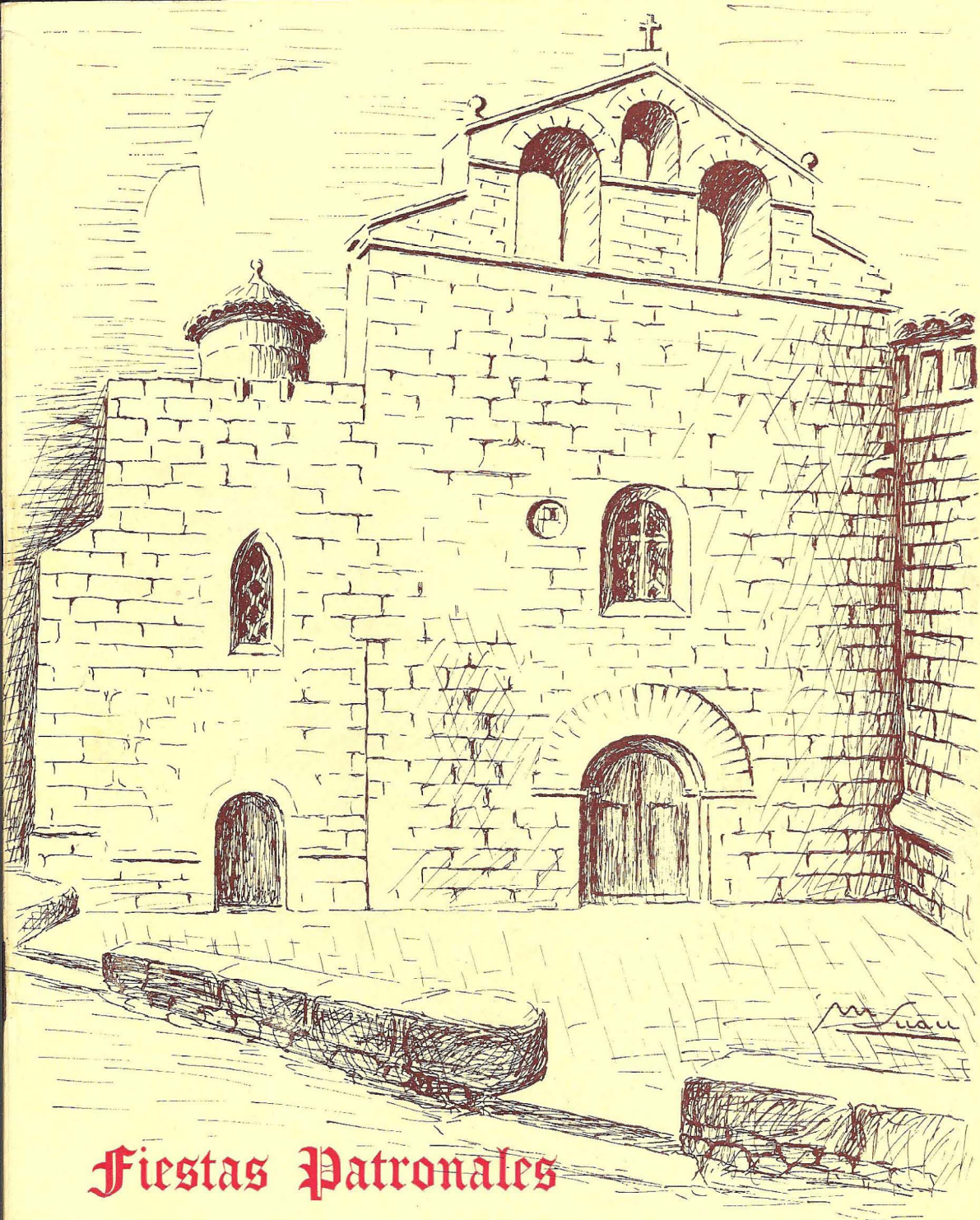

Fiestas Patronales de San Jaume

Santanyí 1972

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

Portada: "El Roser" de Maria Suau.

Fotografias: Horst Schilling y Jaime Bordoy.

Edición Patrocinada por la
Caja de Ahorros y Monte de Piedad
de las Baleares

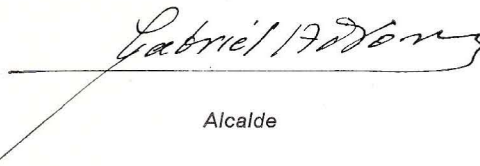
SALUTACIÓN

Santanyinenses:

es un motivo de gozo sobrado para mí y el de toda la Corporación que me honro en presidir el poder dirigirme a vosotros en estas fiestas tan entrañablemente familiares de San Jaime, a través del programa que este año edita nuestro Ayuntamiento bajo el patrocinio de la Caja de Ahorros y Monte de Piedad de las Baleares.

A los que residís en nuestro pueblo, y a aquellos que vieron su luz primera en nuestra villa, pero que por imperativos de la vida tienen sus hogares en puntos distintos de la geografía, pero que siempre guardan en su corazón el recuerdo querido de "su" Santanyí, es deseo de esta Corporación que este programa sea la invitación cordial para que el encuentro que estas fiestas nos van a deparar, sirva de lazo que nos una a todos en común empeño para la mayor dignificación de nuestro pueblo.

A todos y con la mayor sinceridad: Molts d'anys.

Alcalde

Notas sobre nuestra agricultura

Por su condición de isla, Mallorca se vio sometida a un prolongado aislamiento, y este confirió a su agricultura una especial importancia, imponiendo un tipo de producción encaminada al autoabastecimiento. Ya en el siglo XVIII, al normalizarse las comunicaciones con la Península, la isla se libera un poco de la servidumbre impuesta por el aislamiento produciéndose una transformación de los cultivos y de las estructuras agrarias, se intensifica el cultivo de frutales, muy en especial del almendro, y se amplía notablemente la superficie de regadío debido a la introducción de los molinos y después de las bombas hidráulicas que sustituyen a las norias que estaban en vigencia desde la dominación árabe. Pero, a pesar de esta ordenación, la explotación rural se basó más en el esfuerzo del hombre, que en las condiciones naturales (clima y suelo) que Mallorca ofrece; más en una perentoria necesidad de agotar y explotar al máximo las posibilidades, presionados por una necesidad vital de cubrir la demanda de subsistencia de una población creciente, que en explotación razonada sobre las bases de una efectiva rentabilidad del suelo rústico.

Primero la emigración hacia tierras de Ultramar, y posteriormente la demanda de mano de obra desencadenada por el turismo, pusieron de manifiesto las deficiencias estructurales de nuestra agricultura.

Ahora bien, el hecho de la disminución de la población activa del sector agrario ha de considerarse en principio como beneficioso. Pero el turismo, a la vez que atraía a la mano de obra, atraía también a los capitales y absorbía la capacidad empresarial disponible, factores ambos necesarios para llevar a cabo la imprescindible reestructuración agraria que las circunstancias exigían. Por otra parte, el valor del suelo rústico ha aumentado, sin duda por mimetismo con el de las regiones turísticas, dificultando así la reagrupación de la propiedad, cuya excesiva parcelación es uno de los defectos estructurales a remediar.

Con todo lo anteriormente expuesto queda claro que ahora existe una crisis en la agricultura, pero esta crisis no es más que una consecuencia de la readaptación de las estructuras agrarias a unas nuevas condiciones de mercado impuestas por el turismo y el aumento de nivel de vida de la población insular. La crisis nos demuestra la inoperancia de los antiguos sistemas de cultivo y la necesidad de abandonar su rigidez para dejar paso a una mayor flexibilidad de la producción, haciendo posible la configuración de la nueva agricultura.

Puestas así las cosas para la agricultura mallorquina en general, cabe indicar que la situación es idéntica en Santanyí, y podemos intentar pasar revista a esta problemática.

El más grave de los obstáculos para la transformación del campo de Santanyí es la excesiva fragmentación de las actuales explotaciones agrarias: según el Serv. del Catastro de Riqueza Rústica y datos de 1960, las 12.350 Ha. de superficie imponible de Santanyí están divididas en 9.744 parcelas de las cuales 4.915 (50'3 %) tienen menos de 0'5 Ha., 2.825 (28'9 %) tienen de 0'5-1 Ha., 1.898 (19'4 %) de 1-5 Ha. y solo el 1'4 % sobrepasa las 5 Ha. de extensión; las mismas 12.350 Ha. se distribuyen entre 2.478 propietarios, de forma que hay 536 (21'6 %) propietarios con menos de 0'5 Ha., 400 (16'1 %) con propiedades entre 0'5-1 Ha., 1.105 (44'5 %) de 1-5 Ha., 257 (10'4 %) de 5-10 Ha. y solo los 181 (7'4 %) propietarios restantes tienen propiedades mayores de 10 Ha.; todo ello habla claramente de la necesidad de una reagrupación de las propiedades hasta alcanzar un tamaño que permita una reestructuración racional, llegando a superar la cota de las 60 Ha. que se considera el mínimo rentable de una explotación de secano.

El sistema de cultivo a base del doble aprovechamiento del suelo en el que coexisten el arbolado y los cultivos herbáceos (alts y baixos) no es el más apropiado para la rentabilidad óptima del mismo. En lo que a cereales se refiere se obtienen en Santanyí los siguientes rendimientos medios: en trigo 8'5 Qm/Ha. (9-12 quarteres por cuarterada), la cebada 11 Qm/Ha. (15-20 quarteres por cuarterada) y la avena 8 Qm/Ha.; datos que nos indican la baja rentabilidad de estos cultivos y por tanto la conveniencia de limitar su siembra a aquellas zonas de nuestro término que son cerealistas por tradición. Las leguminosas, especialmente las habas, se adaptan mejor a los suelos de Santanyí, dando un rendimiento medio de 10 Qm/Ha. que resulta satisfactorio. El almendro es la principal riqueza del campo santaninense, y sin duda es el cultivo más rentable que podemos tener en nuestro secano; para racionalizar el cultivo del almendro tenemos que hacer plantaciones regulares, con marcos de plantación estrechos (6 metros) y árboles bajos (1 metro), sin cultivo herbáceo asociado al almendro y con las labores de cultivo adecuadas (abonado y tratamientos contra plagas y enfermedades también cuentan) obtendremos una producción media de 5 kg. de pepita por árbol, superando así claramente la producción media actual que es de 1 kg. por almendro. Finalmente debemos orientar nuestros regadíos hacia la producción de forrajes como la alfalfa, sin olvidar el maíz forrajero, el sorgo, el girasol, la remolacha, etc. que también dan estupendos rendimientos y que conjuntamente con la alfalfa nos permitirán un régimen alimenticio más adecuado para nuestra ganadería.

Lorenzo RIGO RIGO

Els Cincclaus, entre Història i Llegenda

Recordant a l'amic Bernat.

per MIQUEL PONS

Un poc, molt de tard en tard, m'acost a la Història de Santanyí, la vila del Sant Anyell, segons els pergamins de l'edat mitjana, i ensopegam amb notícies, que decanten més i més la teoria de l'historiador romàntic, que afirmava que no teníem altra història que l'engrunada per les pedrotes dels talaiots i monuments romans. Per sort En Quadrado se va errar, com En Bala, venedor de gelat.

Avui faré referència als Cincclaus, família lligada a Santanyí des del segle XIV, al menys, encara que el Diccionari Alcover-Moll, copiant el Diccionari Aguiló, el data als XV i XVI. Com a tal llinatge no figura a la llarga llista estudiada i publicada pel Professor Francesc de B. Moll a «Llinatges catalans». Segurament va desaparèixer de Santanyí en el segle XVII.

L'amic En Ramon Rosselló m'ha facilitat les seves troballes referents als Cincclaus. El document més antic és de 1370 i diu. **Item reebe den Andreu Sich-claus de sentanyi qui manlavà dela Cort Jacmó son nebot delat que havia fetes nafres en la persona de Jacme Abram de Campos, lo qual troben no pot haver lo dit Jacmó com la Cort lay demanada, perque paga per la dita manleuta XXV lrs per les quals lo havia manlevat. «Rebudes». 1370-71.**

Aquest Cincclaus no és un solitari dins la nostra història. A 1453 hi ha un altre Cincclaus. **Item a VIII del mes de juny any MCCCCLIII Reebe lo dit honorable mossen Johan Albertí procurador Rey al de Mallorques den Bartomeu Sinclaus menor de dies delat e convensut per raho del proces de les usures. Lo qual ses composat an dar a pagar al senyor Rey quities per raho de les dites usures ab entreteniment dels lochstinents general axí com appar (etc) XXV lbrs. «Rebudes». 1453.**

El mateix Ramon Rosselló a «Batles i Mostassafs de Santanyí (XIV-XVI)» anomena un Joan Cincclaus, de Santanyí, escrivà reial (1388), un Llorenç Cincclaus, també escrivà reial (1393) i un Andreu Cincclaus, Mostassaf, (1396).

Abans que es fes la llum a sobre els Cincclaus, la llegenda embolcallava a un Cincclaus de faula, tan increïble com un filme de ciència ficció. L'historiador Bover afirmava que havia vist els guarniments i la sella del cavall d'En Cincclaus a Ses Salines quan Ses Salines eren de Santanyí. Algú sostenida que s'havia casat a n'Els Llombards, l'antiga Mandalinar, amb una Maria. En Bernat Vidal anava darrera notícies del brux, que tenia el cau a la torre de S'Almonia, pels paratges de l'alqueria, Salamonia, nom ben documentat.

Calia pensar que tot eren rondaies i de rondaia semblen unes notes anònimes, que vaig trobar a l'«Almanaque Balear» de 1863. Les notes estan escrites en castellà però que transcriuré, per més claretat, i un poc lliurement, a la nostra parla. Diu que al segle XV va aparèixer a l'illa un aristòcrata castellà, Bernardo Cincclaus, amb residència a la torre de l'Armonia, districte de Santanyí, capficat per la derrota de les armes del Príncep de Viana. (El Príncep Carles de Viana va estar pres al Palau de l'Almudaina de Ciutat, possiblement al Castell de Santueri, on, algú, l'embolica amb aventures amoroses de transcendència històrica). En Cincclaus practicava la màgia, a la misteriosa torre d'arran de mar, amb la col·laboració de cinc dimonis boiets, feels servidors, tractats a cos de rei. Les cinc claus de les cambres eren d'or fi, com ho eren les cinc claus, que brodades lluien a la capa grana, que el constituïen cinc vegades gentilhome amb exèrcit. D'aquí que el Chaves, la il·lustre família del dit Bernat Cincclaus, tenia escut amb cinc claus d'or a damunt un camp roig.

En Cincclaus obrava meravelles. La pluja acudia a la seva crida i mancava a la seva voluntat. Els coloms salvatges es posaven a la seva mà i les aus de rapinya li lliuraven el fruit del bec i de les urpes. Multiplicava els graners dels amics i abolia els dels contraris. Es tirava a Ciutat, a cavall, amb cinc minuts per una galeria subterrània. No se sap quan morí però anys i segles després de la mort del visionari, els santanyiners tenien els cabells drets contemplant, amb molta de por, les flames blaves, que enrevoltaven a altes hores de nit, la torre de S'Almonia, mentre cinc espectres, en forma de vampirs, de color confús, voletejaven pel castell, portant al front la imatge de l'antic senyor.

Fins aquí les notes estranyes, que elaborà, crec, una mentalitat més rica d'inventives que de rigor històric. Tradicionalment els Cincclaus han viscut dins la memòria del poble, que en va fer un mite i n'ha contat estrebòtiques aventures. A la vora d'un, o més d'un, Cincclaus irreal, hi ha la nissaga dels Cincclaus subjectes de la nostra passada història.

Antiga talla de la Mare de Déu de Consolació, ofrena de Bernat Vidal i Tomàs, que
prest tornarà al seu lloc de muntanya per vetlar amorosa el camp i el mar nostres.

Fotografia: JAIME BORDOY

"CONSOLACIÓ"

Aquestes notes emotives i sentides va escriure el cronista de la vila de Santanyí, al seu llibret Consolació, a 1949, i que per segona vegada s'estempà a 1971, quan l'autor, per darrera vegada, havia pronunciat la paraula Consolació.

«...I a la vora de Consolació, al peu mateix, aturonat, l'Alqueria Blanca, llogaret de cases noves a l'entorn de l'església, amb dos campanars bessons. A l'altra part, la vila, ja idealitzada per la boira de la llunyania. La vila grisa, perquè la pedra de les seves construccions, vista des d'ací dalt, mira cap a la tramuntana, i la nostra pedra, famosa, és amiga del sol de posta que li dóna un tons calents de mel, d'ambre i d'or, de caramel, d'albercoc i taronja ben madura que, en inseparables gammes, se mesclen dins els porus i entre els grans menuts i fins de la pedra de Santanyí...

Estenent-se al voltant d'aquests centres poblats, les terres de llurs habitants. Terres ben repartides i carinyosament cultivades. ¡Ai, quantes pedres han tretes de dins els terrossos, en feixuc treball, els qui conren la terra prima del nostre terme! Disposades en parets tanquen les petites, ínfimes, sorts de terra com un clamorós símbol de l'instint de propietat dels nostres pagesos.

Sementers d'ordi, blat i xeixa, en els quals es cull el millor forment de Mallorca, ben considerat a tota l'illa. I llegums que segueixen el torn en el conreu de la terra. Molts d'abres poblen, avui, aquesta ampla contrada que se domina des de Consolació. I deim avui, perquè la plantació dels mateixos és cosa de l'immediat ahir. Hi havia, sí, garrovers, molts d'ells antics de dies, garrovers enormes, d'estructuració complicada com a canelobres barrocs. Hi creixien, també, figueres; figueres coll de dama, bordissots blanques i negres, paretjals, de la senyora i verdals, que enyorava a Mèxic el bisbe santanyíner Fra Rafel Verger, i que féu importar, precisament de la seva terra, a la seva diòcesis de Nueva León. Però els arbres de més importància econòmica que han fet augmentar el discutible benestar de la gent de Santanyí són els ametles que s'han multiplicat, a força de suor, desocupant els ullastres i ravells estèrils, i les mates i estepes que vestien les rocoses pletes de Santanyí.

Ample panorama és el que dominen els ulls misericordiosos de la Mare de Déu de Consolació, mirant el mar i la plana...».

La deixa de l'home prehistòric a Santanyí

per COSME AGUILÓ ADROVER

Per a l'arqueologia, Santanyí és una comarca privilegiada. Del pas de l'home prehistòric, queden vestigis a nombrosos llocs del nostre terme. Degut a la limitació d'espai, només citaré els més importants de cada tipus.

Les coves estan aquí ampliament representades. He d'anomenar les naturals de «Sa Cova des Drac» (Rafal des Porcs), «Sa Cova de ses Genetes», «S'Antigor de Son Rossinyol», i «Sa Cova des Drac» (Cala Santanyí).

Són moltes les coves artificials d'enterrament excavades dins l'arenisca. Les més primitives (de planta oval) les trobam a «Sa Marina» (Son Danús Nou) i «Es Pontàs». Altres més evolucionades ja tenen un corredor d'accés, com la de «Es Caló den Ferrà». Les de planta allargada son abundoses: «Cova de S'Ego» (Son Danús Nou), «S'Estret des Temps», «Es Pontàs», «S'Olivera», «Ses Boguetes», «Cova de n'Aguermet», i «Es Torrent de son Morlà» la més evolucionada de totes.

Coves d'habitació no en falten. Moltes d'elles tenen columnes exentes o adossades, excavades a expenses de la mateixa roca: «Sa Marina», «Cala Llobards», «Cova de n'Abrí», «Cova des Teixidor», «Cas Canonge», «Sa Covassa», «Ses Coves den Bragues» i «Sa Baguesseta».

Els naviformes (monuments d'habitació en forma de nau invertida) son escassos. Coneixem únicament un poblat format per una dotzena d'aquets edificis a «Ses Talaies den Barrió» (Rafal des Porcs) i al «Torrent de Son Morlà» n'hi ha un vora una cova d'enterrament.

Comptam amb gran nombre de poblats talaiòtics tancats de murada: «Ses Tancasses» (Son Danús Nou), «Can Jordi», «Son Cusina», «Ses Talaies den Mosson» (Son Danús Vell), «Sa talaia Grossa» (Rafal des Porcs).

Els talaiots els trobam a vegades també aïllats d'altres construccions prehistòriques, com a «Sa Pleta de sa Carretera» (Son Danús Vell), «Sa Talaia», «Can Bennàsser».

Apart de tots aquets tipus de monuments més o menys coneguts i abundants, en trobam d'altres ja més escassos, com son els reductes costers o fortificacions dalt dels penyalars de la vorera de mar. Citaré els de «Es Baus», «Castellet de s'Almoina» i «Es Turmassot des Faraió».

Son dignes d'anomenar també, la colina fortificada de «Es Turó de s'Aguila» (Sa llavet) els micro-monuments del poblat de «Ses Tancasses», les sepultures antropomorfes de «Son Morlà», els gravats rupestres de «Sa Marina» (Son Danús Nou) i el conjunt de capades de moro (receptacles d'una cinerària excavats dins

la roca) del «Cap des Moro» que es pot dir que son les úniques que coneixem «in situ» a Mallorca, ja que les de «Son Oliver» de Campos estan a una murada talaiòtica que segurament no és el seu lloc d'origen.

Hi ha també escampats per la nostra geografia, nombrosos antics dipòsits d'aigua i pedreres prehistòriques.

Tal és la riquesa arqueològica que la nostra terra encobeix. Vull demanar, a tots els santanyiners que tinguin qualche reste prehistòric dins terra seva, que respectin aquestes ruïnes, vertader testimoni de l'esforç dels nostres avantpassats, per habitar una terra improductiva i eixuta, que no destruesquin en poques hores, lo que el pas de tres mil anys no ha pogut destruir.

Hi ha un decret promulgat en defensa del nostre patrimoni arqueològic, que per desgràcia no es compleix gaire. En pocs anys he vist tres destruccions de monuments megalítics, tots ells dins el nostre terme. ¿Per què tals destruccions? Jo crec fins i tot que no és rendable fer desaparèixer del sementer tanta pedra, per obtenir uns pocs almuds més de blat o civada.

Facem conjuntament un esforç, per conservar aquestes pedres carregades d'història, on a vegades amb els ullastres ha arrelat també la llegenda d'una vadella d'or enterrada, i que sovint han estat per la seva bellesa motiu d'inspiració dels poetes.

Un dels nombrosos gravats rupestres de la cova n.º 1 de "Sa Marina" (Son Danús Nou).

¿Es la representació de l'estructura d'una nau el gravat de baix a l'esquerra?

¿I el de dalt a la dreta? Potser l'home prehistòric volgués aquí representar, el signe benefactor del sol, font inagotable d'energia.

Fotografia: HORST SCHILLING

PROGRAMA OFICIAL

ACTOS RELIGIOSOS

Día 24. - A las 21, Solemnes Completas en la Iglesia Parroquial.

Día 25. - FESTIVIDAD DE SAN JAIME. A las 10'30, Misa Solemne con sermón.

Dichos actos serán presididos por las Autoridades locales y Jerarquías del Movimiento.

La Banda de Música del Frente de Juventudes asistirá a los expresados actos, dirigida por el Maestro D. Andrés Bennásar

ACTOS CÍVICOS

Día 22. - A las 7, Disparo de Cohetes

A las 7'30, Diana por la Banda de Cornetas y Tambores de la O. J. E.

A las 18, Carreras pedestres para niños y niñas.

A las 22, Iluminación general de la Plaza Mayor y Concierto por la Banda de Música.

A las 22, Gran velada Teatral a cargo de Xesc Forteza (Teatro Mallorquín), con la obra "Vaja una nit", en la Plaza General Goded "gratis" para todo el pueblo

Día 23. - A las 7, Disparo de cohetes y diana.

A las 18, Carreras de cintas con premios, para niñas menores de 14 años.

A las 22, Iluminación de la Plaza Mayor y Concierto por la Banda.

A las 22, Extraordinaria Verbena.

Día 24. - A las 7, Diana y suelta de cohetes.

A las 18, Carreras de cintas para niños menores de 14 años.

A las 18, Desfile de los tradicionales Dimonis y Cabezudos, acompañados por la gaita y tamboril.

A las 21, Concierto por la Banda de Música.

A las 22, Extraordinaria Verbena.

Día 25. - **FESTIVIDAD DE SAN JAIME.**

A las 7, Diana y disparo de cohetes.

A las 8, Recorrido por el pueblo de "Dimonis y Cabezudos" acompañados por la gaita y el tamboril.

A las 12, Recepción en el Salón de Sesiones del Ayuntamiento con vino de honor para todo el Pueblo.

A las 17, Gran partido de fútbol en el Campo de Deportes.

A las 22, Extraordinaria velada de Bailes Regionales.

A las 22, Concierto por la Banda del Frente de Juventudes Local.

A las 24, Gran castillo de fuegos artificiales en la P. Puerta Murada.

Nota: - Para los distintos actos ver programas especiales.

